

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ยะลา เขต 3

The Characteristics of School Administrators and the
Management of Student Support Systems in Schools under the
Yala Primary Educational Service Area Office 3

^{1*}มุฮัมมัดคอยรี สะมะแอ Muhammadkoyree Samaair

^{2**}จรรณี แก้วเอียน Jarunee Kao-ian

^{3***}ซูฮัยรี บืองาฉา Suhairee Buengacha

^{4****}พุมพนิต คงแสง Phumpanit Kongsang

^{1,2,3}คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

^{1,2,3}Faculty of Education, Yala Rajabhat University

*First author, e-mail: 736793013@yru.ac.th

Corresponding author, e-mail: **jarunee.k@yru.ac.th ***suhairee.b@yru.ac.th

****phumpanit.k@yru.ac.th

Received July 6, 2026; Revised August 25, 2026; Accepted: September 27, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาและระดับการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2) เปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาและการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและ 4) ประมวลข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประณตศึกษายะลา เขต 3 จำนวน 243 คน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ และการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.995 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การทดสอบค่าเอฟ และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2) ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาและการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณารายด้านตามระดับการศึกษา พบว่า ด้านการส่งต่อแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงและ 4) ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำเทคโนโลยีสารสนเทศและฐานข้อมูลดิจิทัลมาใช้ในการติดตามและคัดกรองนักเรียนอย่างเป็นระบบ จัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการส่งต่อ และส่งเสริมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อร่วมกันพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เข้มแข็งและยั่งยืน

คำสำคัญ: คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา; การบริหารจัดการ; ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

Abstract

This research article aimed to: 1) examine the levels of school administrators' characteristics and the management of the student care and support system, 2) compare school administrators' characteristics and the management of the student care and support system as classified by gender, educational level, work experience, and school size, 3) investigate the relationship between school administrators' characteristics and the management of the student care and support system, and 4) compile recommendations concerning school administrators' characteristics and the management of the student care and support system. This study employed a survey research design. The sample consisted of 243 teachers from schools under the Yala Primary Educational Service Area Office 3. The participants were selected through stratified random sampling and simple random sampling. The research instrument was a questionnaire with an overall reliability coefficient of 0.995. The statistics used for data analysis included percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test, and

Pearson's product-moment correlation coefficient. The findings revealed that: 1) the overall level of school administrators' characteristics was high, with academic leadership obtaining the highest mean score. The overall level of student care and support system management was also high, with individual student recognition obtaining the highest mean score, 2) the overall comparison of school administrators' characteristics and student care and support system management, classified by gender, educational level, work experience, and school size, showed no significant differences. However, when individual aspects were considered according to educational level, the referral aspect differed significantly at the .05 level, 3) school administrators' characteristics were positively correlated with the management of the student care and support system at a high level, and 4) school administrators should utilize information technology and digital databases to systematically monitor and screen students, establish memoranda of understanding with external agencies to enhance the effectiveness of student referrals, and promote professional learning communities to collaboratively strengthen and sustain the student care and support system.

Keywords: School Administrators' Characteristics; Management; Student Care and Support System

บทนำ

ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการกำหนดทิศทาง วางวิสัยทัศน์ และขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติอย่างเป็นระบบ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร โดยทำหน้าที่เป็นผู้นำในการจัดสรรทรัพยากร สร้างวัฒนธรรมองค์กร และประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน การเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ที่มีความซับซ้อนและรวดเร็วทั้งมิติด้านเทคโนโลยีดิจิทัลและพลวัตทางสังคม ส่งผลให้ผู้บริหารต้องปรับบทบาทจากการบริหารจัดการแบบดั้งเดิม ไปสู่การเป็นผู้นำที่มีคุณลักษณะโดดเด่นในการใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ตัดสินใจ และสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัยเพื่อสนับสนุนผู้เรียนรอบด้าน ดังนั้น คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นปัจจัยหลักที่จะส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการและผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญ (Leithwood & Jantzi, 2005; Marzano et al., 2005)

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จตามแนวคิดของ Marzano et al. (2005) ครอบคลุมสมรรถนะ 5 ด้านสำคัญ ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำด้านวิชาการ

การเสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และทักษะการสื่อสารและสร้างความสัมพันธ์ ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้มีความเชื่อมโยงโดยตรงกับการขับเคลื่อนระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อันเป็นกลไกเชิงระบบในการส่งเสริม ป้องกัน และแก้ไขปัญหาของผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อให้ได้รับการช่วยเหลืออย่างเหมาะสมและทันที่ รายงานของ OECD (2019) ที่ระบุว่าบรรยากาศของโรงเรียนและชั้นเรียนที่ปลอดภัย ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักเรียนกับบุคลากรในโรงเรียน และการดำเนินงานที่ตอบสนองต่อความหลากหลายของผู้เรียน เป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การพัฒนา และความเป็นอยู่ที่ดีของนักเรียน และการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งเป็นสมรรถนะสำคัญที่ทุกสถานศึกษาต้องพัฒนาเพื่อรองรับความเสี่ยงใหม่ๆ ในอนาคต

ในบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 ซึ่งครอบคลุมพื้นที่อำเภอเบตงและอำเภอธารโต เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ศาสนา และภาษา ซึ่งมีความซับซ้อนในการบริหารจัดการที่แตกต่างจากพื้นที่ทั่วไป ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเผชิญกับความท้าทายรอบด้าน ทั้งด้านความมั่นคงและปัญหาทางสังคม โดยเฉพาะประเด็นนักเรียนขาดการดูแลเอาใจใส่จากครอบครัวเนื่องจากผู้ปกครองส่วนใหญ่ต้องออกไปทำงานนอกพื้นที่ ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ขณะเดียวกัน แผนบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 ยังสะท้อนถึงข้อจำกัดด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เช่น การขาดระบบติดตามที่เป็นรูปธรรม งบประมาณและทรัพยากรที่จำกัด รวมถึงการขาดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยในการบริหารจัดการข้อมูลนักเรียน ซึ่งเป็นประเด็นที่ต้องได้รับการพัฒนาเพื่อยกระดับมาตรฐานการดูแลนักเรียนให้เป็นระบบและต่อเนื่อง

จากความสำคัญของคุณลักษณะผู้บริหารและสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 เพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะผู้บริหารและระดับการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เปรียบเทียบตามตัวแปรที่กำหนด และตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศและแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารและการยกระดับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืนในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาและการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3

2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยะลา เขต 3 จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยะลา เขต 3

4. เพื่อประมวลข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยะลา เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ 1.1 ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยะลา เขต 3 จำนวน 613 คน 1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยะลา เขต 3 จำนวน 243 คน โดยคำนวณจากสูตรยามานะ (Yamane, 1973) เพื่อกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นทำการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) โดยแบ่งตามขนาดของสถานศึกษา และทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับฉลากแบบไม่คืนกลับเป็นขั้นตอนสุดท้าย (Sampling Without Replacement)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 4 ตอน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยะลา เขต 3 ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านวิสัยทัศน์ 2) ด้านการมีภาวะผู้นำด้านวิชาการ 3) ด้านการเสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ 4) ด้านการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และ 5) ด้านทักษะการสื่อสารและสร้างความสัมพันธ์ ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยะลา เขต 3 ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมนักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน และ 5) การส่งต่อ ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยะลา เขต 3

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 3 เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถาม และสร้างแบบสอบถามการประเมินค่าตามแนวคิดของ Likert เพื่อเป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมตัวแปรคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 3

3.2 นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ครอบคลุมและให้คำแนะนำเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3.3 นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญที่ใช้ในการตรวจสอบเครื่องมือ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ด้วยวิธีการหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ (IOC) ซึ่งผลการหาค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งสามารถนำมาใช้ได้ทุกข้อ

3.4 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน

3.5 หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาโดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ผู้วิจัยกำหนดค่าความเชื่อมั่นที่ยอมรับในการวิจัยครั้งนี้ คือ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.995

3.6 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพและปรับปรุงแก้ไขแล้วไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพและปรับปรุงแก้ไขแล้วไปจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม โดยส่งแบบสอบถามทางถึงกลุ่มตัวอย่างจำนวน 243 ฉบับ กำหนดส่งคืนภายใน 14 วันและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืน พบว่า การตอบแบบสอบถามมีความสมบูรณ์ทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 100 แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจัดกระทำข้อมูลแล้วจึงดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าสถิติต่างๆ ด้วยคอมพิวเตอร์ในการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปผู้ตอบแบบสอบถามแบบสอบถามตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

5.2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 โดยการนำคะแนนมาหาค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) โดยภาพรวมเป็นรายข้อและรายด้าน และนำเสนอเป็นตารางประกอบการแปลความหมายค่าเฉลี่ยโดยนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์การวิเคราะห์ผลการประเมินความคิดเห็นตามแนวคิดของเบสต์

5.3 วิเคราะห์ข้อมูลค่าเปรียบเทียบระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาและระดับการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 จำแนกตาม เพศ และระดับการศึกษา โดยใช้สถิติ t-Test จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานและขนาดสถานศึกษา โดยใช้สถิติ F-Test

5.4 วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) และแปลความหมายสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ใช้เกณฑ์ (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2560)

5.5 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาและระดับการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลาเขต 3 ปรากฏในตารางที่ 1-2

ตารางที่ 1 ระดับคุณลักษณะของผู้บริหารและการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 ภาพรวมและรายด้าน

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{x}$	SD	ระดับ	ลำดับ
1. ด้านวิสัยทัศน์	4.27	.68	มาก	3
2. ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ	4.33	.64	มาก	1
3. ด้านเสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้	4.17	.81	มาก	5
4. ด้านการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ	4.25	.71	มาก	4
5. ด้านการมีทักษะการสื่อสารและสร้างความสัมพันธ์	4.32	.65	มาก	2

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{x}$	SD	ระดับ	ลำดับ
รวม	4.27	.66	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.27$, SD = .66) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.33$, SD = .64) รองลงมาคือด้านทักษะการสื่อสารและสร้างความสัมพันธ์ ($\bar{x} = 4.32$, SD = .65) ด้านวิสัยทัศน์ ($\bar{x} = 4.27$, SD = .68) ด้านการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ($\bar{x} = 4.25$, SD = .71) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านเสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.17$, SD = .81)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 ภาพรวมและรายด้าน

การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	$\bar{x}$	SD	ระดับ	ลำดับ
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.35	.63	มาก	1
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	4.31	.68	มาก	3
3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนา	4.34	.66	มาก	2
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	4.29	.72	มาก	4
5. ด้านการส่งต่อ	4.27	.69	มาก	5
รวม	4.31	.64	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.31$, SD = .64) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.35$, SD = .63) รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมและพัฒนา ($\bar{x} = 4.34$, SD = .66) ด้านการคัดกรองนักเรียน ($\bar{x} = 4.31$, SD = .68) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ($\bar{x} = 4.29$, SD = .72) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการส่งต่อ ($\bar{x} = 4.27$, SD = .69)

2. วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาและการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาและการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา ต่างกัน โดยภาพรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ขณะที่เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า โดย

ภาพรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านวิสัยทัศน์ และการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการส่งต่อมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาและการบริหารจัดการ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ยะลา เขต 3 โดยภาพรวมมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .941 โดยด้านที่มีความสัมพันธ์กันสูงที่สุดคือด้านคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับด้านการส่งต่อ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .928 ส่วนด้านที่มีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุด คือ ด้านคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับด้านการส่งเสริมและพัฒนา มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .855

4. วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 ข้อเสนอแนะคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ยะลา เขต 3 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศและฐานข้อมูลดิจิทัลมาใช้ในการวางแผนดูแลช่วยเหลือนักเรียน บูรณาการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเข้ากับงานวิชาการ ส่งเสริมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และพัฒนาการสื่อสารร่วมกับผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สำหรับการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ควรจัดเก็บข้อมูลนักเรียนให้ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน ใช้ข้อมูลในการคัดกรองอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมนักเรียนตามความถนัด สร้างบรรยากาศที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการสะท้อนปัญหา รวมทั้งพัฒนากระบวนการส่งต่อให้ชัดเจน รวดเร็ว และเชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก เพื่อให้นักเรียนได้รับความช่วยเหลืออย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ยะลา เขต 3 อภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาและระดับการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.27$) และการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.31$) เช่นกัน ทั้งนี้เพราะผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ยะลา เขต 3 มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนสถานศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมาย โดยเฉพาะด้านภาวะผู้นำด้านวิชาการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งแสดงถึงความสามารถในการกำหนดทิศทางการจัดการเรียนรู้และสนับสนุนครูอย่างต่อเนื่อง สำหรับระบบ

ดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลเป็นลำดับแรก โดยส่งเสริมให้ครูจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานและเยี่ยมบ้านนักเรียนอย่างเป็นระบบ เพื่อนำข้อมูลมาวางแผน ดูแลช่วยเหลือได้ตรงตามสภาพปัญหาของผู้เรียนในบริบทพื้นที่ที่มีความหลากหลาย สอดคล้องกับ งานวิจัยของนุรมาน พัทธ์สุขสันต์ ที่พบว่าคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก (นุรมาน พัทธ์สุขสันต์, 2561) และสอดคล้องกับงานวิจัยของนพดล พิศณุ ที่พบว่าการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดย ภาพรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการรู้จักนักเรียนเป็น รายบุคคล (นพดล พิศณุ, 2566)

2. ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหาร สถานศึกษาและการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ครูผู้สอนที่มีเพศ ขนาดสถานศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นโดย ภาพรวมไม่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาตามระดับการศึกษา พบว่า ครูที่สำเร็จการศึกษา ระดับปริญญาตรีมีทัศนคติต่อการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการส่งต่อสูงกว่าครูที่ สำเร็จการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ เพราะสถานศึกษาทุก แห่งในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 ดำเนินงานภายใต้นโยบายและ มาตรฐานเดียวกัน จึงทำให้ครูรับรู้บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารในลักษณะที่ใกล้เคียงกัน ไม่ว่าจะเป็นเพศ หรือประสบการณ์ที่ต่างกัน ส่วนความแตกต่างในด้านการส่งต่อตามระดับการศึกษานั้น อาจเนื่องมาจากผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่ามีประสบการณ์หรือกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลและการ ประสานงานกับหน่วยงานภายนอกที่ซับซ้อนกว่า จึงอาจมีมุมมองต่อประสิทธิภาพของระบบการส่งต่อ ที่แตกต่างออกไป สอดคล้องกับงานวิจัยของนาซีฮะห์ ลาเตะ ที่พบว่าครูที่มีเพศและประสบการณ์ ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษาและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (นาซีฮะห์ ลาเตะ, 2564)

3. ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของ ผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า ตัวแปรทั้งสองมี ความสัมพันธ์กันเชิงบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .941 ทั้งนี้เพราะคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยหลักในการ ขับเคลื่อนระบบสนับสนุนต่างๆ ภายในโรงเรียน ผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีภาวะผู้นำทาง วิชาการ และมีทักษะการสื่อสารที่ดี ย่อมสามารถจัดสรรทรัพยากรและสร้างความร่วมมือระหว่างครู ผู้ปกครอง และชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะด้านการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ มีความสัมพันธ์สูงที่สุดกับด้านการส่งต่อ ($r = .899$) เนื่องจากกระบวนการส่งต่อนักเรียนต้องอาศัย การวางระบบข้อมูลที่ชัดเจน การสร้างข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) และการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง

ซึ่งเป็นผลมาจากสมรรถนะในการบริหารจัดการของผู้บริหาร สอดคล้องกับงานวิจัยของนครินทร์ นิ้มมา และจิรวัดน์ วรณโรจน์ ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ ผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งพบว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก แสดงให้เห็นว่าภาวะผู้นำและคุณลักษณะที่เหมาะสมของผู้บริหารมีส่วนสำคัญต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน (นครินทร์ นิ้มมา และจิรวัดน์ วรณโรจน์, 2564)

4. ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อประมวลข้อเสนอแนะคุณลักษณะของ ผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำเทคโนโลยีสารสนเทศและฐานข้อมูลดิจิทัล (Big Data) มาใช้ในการติดตามและคัดกรองนักเรียนอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถช่วยเหลือนักเรียนได้รวดเร็วและตรงจุด นอกจากนี้ควรจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) กับหน่วยงานภายนอกเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการส่งต่อ และส่งเสริมการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ภายในโรงเรียนเพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ยั่งยืน เพราะในปัจจุบันสภาพปัญหาของนักเรียนมีความซับซ้อนมากขึ้น โดยเฉพาะในบริบทของพื้นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและปัจจัยเชิงพื้นที่ การมีระบบฐานข้อมูลที่แม่นยำและเป็นปัจจุบันจะช่วยให้ผู้บริหารตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ได้อย่างถูกต้อง ขณะที่การแก้ปัญหาที่เกินขีดความสามารถของโรงเรียนจำเป็นต้องอาศัยการประสานงานที่มีประสิทธิภาพกับเครือข่ายภายนอก และผู้นำชุมชน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือที่ครอบคลุมทุกมิติทั้งด้านการเรียนและสุขภาวะทางจิต สอดคล้องกับงานวิจัยของมธุรส ผุดผ่อง ที่ได้เสนอแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) สำหรับครูเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (มธุรส ผุดผ่อง, 2563) และสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐกาญจน์ ญาณแขก และธดา สิทธิธาดา ที่เสนอว่า การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการส่งต่อควรอาศัยการประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย เพื่อส่งต่อให้นักเรียนได้รับการช่วยเหลือหรือการรักษาที่เหมาะสม รวมทั้งควรสร้างความสัมพันธ์และการติดต่อสื่อสารที่ดีกับเครือข่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ (ณัฐกาญจน์ ญาณแขก และธดา สิทธิธาดา, 2567)

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยได้เสนอองค์ความรู้ใหม่ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

องค์ความรู้ใหม่จากงานวิจัยนี้ คือ กรอบแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ จากภาพแสดงให้เห็นว่าการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมิได้ขึ้นอยู่กับกระบวนการดำเนินงานหรือขั้นตอนการปฏิบัติเท่านั้น แต่ยังต้องอาศัยคุณลักษณะสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำองค์การทางการศึกษาที่มีบทบาทในการกำหนดทิศทาง ขับเคลื่อน ประสานงาน กำกับติดตาม และพัฒนาระบบให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม จากโมเดลดังกล่าวผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพควรมีคุณลักษณะสำคัญ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านภาวะผู้นำด้านวิชาการ ด้านเสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ ด้านการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และด้านทักษะการสื่อสารและสร้างความสัมพันธ์ ซึ่งคุณลักษณะทั้ง 5 ด้านนี้มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันเป็นวงจรเนื่องจากแต่ละด้านต่างส่งเสริมและสนับสนุนซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ภาวะผู้นำด้านวิชาการจะช่วยให้ผู้บริหารสามารถกำหนดแนวทางการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม วิสัยทัศน์ช่วยให้มองเห็นเป้าหมายและทิศทางของการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในระยะยาว การบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยให้การดำเนินงานมีขั้นตอน ชัดเจน ตรวจสอบได้ และเกิดความต่อเนื่อง การเสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ช่วยให้ครู บุคลากร และผู้เกี่ยวข้องร่วมกันเรียนรู้และพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ส่วนทักษะการสื่อสารและสร้างความสัมพันธ์จะช่วยให้ผู้บริหาร

สามารถบริหารงานด้วยความเป็นธรรม เข้าใจครู เข้าใจผู้เรียน และสร้างความร่วมมือที่ดีระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน ซึ่งแกนกลางขององค์ความรู้นี้ คือ ผู้บริหารคุณภาพ ซึ่งเป็นผู้ขับเคลื่อนสำคัญในการทำให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีประสิทธิภาพ โดยผู้บริหารต้องสามารถนำคุณลักษณะทั้ง 5 ด้านมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ ตั้งแต่การวางแผน การจัดระบบข้อมูลนักเรียน การคัดกรอง การส่งเสริมและพัฒนา การป้องกันและแก้ไขปัญหา การส่งต่อ ตลอดจนการติดตามประเมินผล เพื่อให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างครอบคลุม ทั้งถึง และสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน โดยเป้าหมายปลายทางของโมเดลนี้ คือ คุณภาพชีวิตและความสำเร็จของนักเรียน กล่าวคือ เมื่อผู้บริหารมีคุณลักษณะที่เหมาะสมและสามารถบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะส่งผลให้นักเรียนได้รับการดูแล ส่งเสริม ป้องกัน และแก้ไขปัญหาอย่างเหมาะสม ทั้งด้านการเรียน พฤติกรรม อารมณ์ สังคม และการดำเนินชีวิต ส่งผลให้นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ มีคุณภาพชีวิตที่ดี และประสบความสำเร็จในการเรียนและการใช้ชีวิต ดังนั้นองค์ความรู้ใหม่จากงานวิจัยนี้จึงเป็นการสังเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา กับ การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ออกมาเป็นโมเดลเชิงแนวทางที่สามารถนำไปใช้เป็นกรอบในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาทั้งในด้านความรู้ ทักษะ ทศนคติ และคุณธรรมในการบริหารงาน เพื่อให้สถานศึกษาสามารถดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นระบบ และนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้านและยั่งยืน

บทสรุป

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาและการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยคุณลักษณะของผู้บริหารด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านภาวะผู้นำด้านวิชาการ รองลงมา ได้แก่ ด้านทักษะการสื่อสารและสร้างความสัมพันธ์ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และด้านเสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ ตามลำดับ สำหรับการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการส่งต่อผลการเปรียบเทียบ พบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะของผู้บริหารด้านวิสัยทัศน์ และการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการส่งต่อ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านเพศ ประสิทธิภาพในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความสัมพันธ์กันในทางบวกในระดับสูงมาก ($r = .941$) โดยคู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงที่สุดคือ ด้าน

การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพกับด้านการส่งต่อ ซึ่งผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาสมรรถนะเชิงบริหารจัดการของผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนระบบการส่งต่อนักเรียนและการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพอย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่องคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรกำหนดนโยบายส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและฐานข้อมูลดิจิทัลในการบริหารจัดการข้อมูลนักเรียน เพื่อให้สถานศึกษาสามารถติดตาม คัดกรอง และดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างเป็นระบบ รวดเร็ว ถูกต้อง และปลอดภัย รวมทั้งสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนการช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรสนับสนุนให้สถานศึกษาจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ หรือ MOU กับหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานด้านสาธารณสุข หน่วยงานด้านสังคมสงเคราะห์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานเฉพาะทาง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการส่งต่อนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือเฉพาะด้านให้ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง

3. หน่วยงานต้นสังกัดควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดแนวทางพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะด้านการเสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ การบริหารจัดการเชิงระบบ และการใช้ข้อมูลสารสนเทศในการตัดสินใจ เนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญที่สัมพันธ์กับการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านการเสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ และการดำเนินงานด้านการส่งต่อ เนื่องจากเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่นในการวิจัยครั้งนี้ โดยควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีการเรียนรู้ร่วมกัน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และพัฒนาระบบการส่งต่อนักเรียนให้มีความชัดเจน เป็นระบบและสามารถปฏิบัติได้จริง

2. สถานศึกษาควรส่งเสริมการจัดตั้งชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หรือ PLC ภายในโรงเรียน เพื่อเป็นเวทีให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาได้ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วิเคราะห์ปัญหา สะท้อนผลการดำเนินงาน และกำหนดแนวทางการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูจัดทำฐานข้อมูลนักเรียนรายบุคคลอย่างเป็นระบบ โดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ในการจำแนกกลุ่มนักเรียน เช่น กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา เพื่อให้สามารถวางแผนติดตาม ป้องกัน แก้ไข และช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างตรงจุดและทันทั่วถึง

4. ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้ภาวะผู้นำทางวิชาการในการกำกับ ติดตาม และสนับสนุนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรอง การส่งเสริมและพัฒนา การป้องกันและแก้ไขปัญหามาตลอดจนการส่งต่อ เพื่อให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความเข้มแข็งและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาที่มีบริบทแตกต่างกัน เช่น โรงเรียนในเขตเมืองกับโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกล หรือโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาแต่ละประเภท

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม หรือการศึกษาเป็นรายกรณีในสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดีด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับรูปแบบ กระบวนการ และปัจจัยแห่งความสำเร็จในการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3. ควรศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่อาจส่งผลต่อการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เช่น การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง การสนับสนุนจากชุมชน ภาวะผู้นำของครู ความเครียดในการปฏิบัติงานของครู หรือการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้เห็นภาพรวมของปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2560). เทคนิคการสร้างเครื่องมือวิจัย: แนวทางการนำไปใช้อย่างมืออาชีพ. กรุงเทพมหานคร: อมรการพิมพ์.
- ณัฐกาญจน์ ญาณแขก และธดา สิทธิธาดา. (2567). การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 7(4): 221–236.
- นกรินทร์ นิมมา และจิรวัดน์ วรคุณโรจน์. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23. *ลิกขา วารสารศึกษาศาสตร์*, 8(2): 181–192.

- นาซีฮะห์ ลาเตะ. (2564). การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดนราธิวาส. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- นพดล พิศณุ. (2566). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นุรมาน พิทักษ์สุสันต์. (2561). คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- มธุรส ผุดผ่อง. (2563). การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- Leithwood, K., & Jantzi, D. (2005). A review of transformational school leadership research 1996–2005. *Leadership and Policy in Schools*, 4(3): 177–199.
- Marzano, R. J., et al. (2005). *School leadership that works: From research to results*. ASCD.
- OECD. (2019). *TALIS 2018 results (Volume I): Teachers and school leaders as lifelong learners*. OECD Publishing.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis*. (3rd ed.). New York, NY: Harper & Row.

